

Nr 10.

Ankom till riksdagens kansli den 28 mars 1922 kl. 3 e. m.

*Utlåtande i anledning av väckt motion om skrivelse till Kungl. Maj:t
angående möjliggörande av försäljning i vissa fall utav
med kvarstad belagd lös egendom.*

Uti en inom andra kammaren väckt, till lagutskott hänvisad motion, nr 64, vilken behandlats av första lagutskottet, har herr *Olofsson* i Digernäs hemställt, att riksdagen måtte i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla om utredning och förslag till lagändring i syfte att, då lös egendom blivit belagd med kvarstad samt fara föreläge, att egendomen komme att vanvårdas eller försämrats, envar av de intresserade parterna måtte äga rätt att efter prövning av överexekutor få den kvarstadsbelagda egendomen försåld och försäljningssumman nedsatt i taka händer i avbidan på att rättsförhållandet mellan parterna bleve slutligen reglerat.

Beträffande de skäl, motionären anfört till stöd för sin ifrågavarande hemställan, får utskottet hänvisa till motionen.

I 8 kapitlet utskönlingslagen givas föreskrifter angående vissa exekutiva åtgärder, vilka, i motsats till de i 3—7 kapitlen omförmälda former av verkställighet, hava till syfte icke att realisera ett redan prövat och godkänt rättsanspråk utan att före anspråkets slutgiltiga prövning — visserligen efter en summarisk undersökning av anspråkets berättigande — förhindra, att anspråket, då detsamma blivit definitivt godkänt, blir för den berättigade värdeöst. Bland dessa provisoriska åtgärder, med en gemensam beteckning kallade handräckning, nämnas främst kvarstad och skingringsförbud. Gemensamt för dessa former av handräckning är, bland annat, att de båda kunna beviljas till säkerhet antingen för en förment fordringsrätt till ett visst belopp eller

Utskottet.

för en påstådd bättre rätt till viss egendom. Under det att skingringsförbud kan meddelas beträffande såväl fast som lös egendom, kan kvarstad förekomma endast ifråga om sistnämnda slag av egendom. Såväl kvarstad som skingringsförbud innebära ett förbud för den person, mot vilken åtgärden företages, att sälja eller skingra antingen egendom till visst värde eller viss bestämd egendom. I kvarstad ingår emellertid därutöver, att nämnda person skiljes från besittningen av den egendom, som göres till föremål för verkställighetsåtgärd, under det att vid skingringsförbud besittningsförhållandet i regel lämnas orubbat. Endast där synnerlig fara förefinnes, att egendomen genom vanvård eller annorledes i större mån försämras, kan överexekutor vid meddelande av skingringsförbud beträffande fast egendom förordna syssloman att omhändertaga och förvalta egendomen.

Beläggas penningar med kvarstad, skall vederbörande utmätningsman taga desamma om händer. Gäller kvarstaden lösören, kan densamma verkställas på samma sätt, som nu är nämnt ifråga om penningar, ehuru utmätningsmannen icke torde vara skyldig att använda ett dylikt förfaringssätt. Det i utsökningslagen såsom det vanliga angivna sättet är, att egendomen sättes i förvar i lämpligt förvaringsrum på stället under utmätningsmannens förseglning, eller att, därest tjänligt förvaringsrum saknas, eller egendomen av annan orsak ej lämpligen kan förvaras på detta sätt, densamma utmärkes med utmätningsmannens insegel eller skriftligt anslag eller på annat sätt, så att uppenbart synes, att godset blivit belagt med kvarstad. Skulle emellertid den kvarstadsbelagda egendomen icke kunna med säkerhet lämnas på stället under den förutvarande innehavarens tillsyn, antingen därför, att denne kan tänkas komma att förfoga över godset, eller därför, att fara föreligger, att godset kommer att vanvårdas eller försämras, skall utmätningsmannen anställa särskild vårdare för godset eller också föra detsamma till annat ställe, där det kan förvaras och vårdas av annan person. En dylik åtgärd skall utmätningsmannen dock icke vidtaga, med mindre den kvarstadssökande förskjuter för godsets vård eller flyttning nödiga kostnader.

Såsom framgår av det anförda, utgår motionären från en oriktig förutsättning, då han uppger, att stadgande saknas, som avser att förhindra vanvård och försämring av kvarstadsbelagd lös egendom. Föreskrifterna om förordnande av särskild vårdare och om egendomens förande från stället hava, såsom antytts, till syfte, bland annat, att bereda skydd mot vanvård och försämring av egendomen. Emellertid gives det fall, då det icke är tillräckligt för undvikande av förlust, att egendom behörigen vårdas. Det finnes egendom, som icke kan förvaras längre tid utan att falla i värde antingen på grund av godsets fysiska beskaffenhet eller i följd därav, att detsamma är utsatt för hastigt prisfall. Det kan även inträffa, att egendom fordrar en så dyrbar

vård, att vårdnadskostnaderna stiga till ett i förhållande till godsets värde alltför högt belopp. Dylik egendom måste, därest förluster skola undvikas, hastigt realiseraras. För det fall, att sådan egendom blivit utmätt, stadgas därför ock uti 40 § utsökningslagen, att ehuru, då utmätning företagits för verkställande av icke lagakraftägande dom, varigenom betalningsskyldighet ålagts, det utmätta icke får utan gäldenärens samtycke försäljas, förrän domen vunnit laga kraft, från denna regel skall gälla det undantag, att då lös egendom blivit utmätt, vilken är underkastad förskämning eller snar förstörelse eller hastigt fallande i värde eller erfordrar alltför kostsam vård, överexekutor må, om borgenären det äskar och sådant finnes lämpligt, förordna om egendomens försäljning.

Bestämmelser, som medgiva rätt för den ena parten att jämväl i fall, då egendom av nu angivet slag blivit belagd med kvarstad, få till stånd en försäljning av egendomen, förefinnas i vissa främmande rättssystem.

Uti den tyska Zivilprozessordnung 930 § föreskrives sålunda, bland annat, ifråga om "dinglicher Arrest", närmast att jämföra med kvarstad till säkerhet för en betalningsrätt, att därest lösören, som gjorts till föremål för dylik åtgärd, äro utsatta för betydande värdeminskning eller för sitt bevarande kräva oproportionerligt stora kostnader, vederbörande domstol på yrkande kan förordna, att godset skall försäljas på auktion och köpeskillingen deponeras. I 936 § av nämnda författning stadgas, att samma regler skola tillämpas beträffande "einstweilige Verfügungen", varunder inbegripas olika former av handräckning i syfte att provisoriskt säkerställa en rättighet, som är föremål för tvist.

Den norska "Lov om tvangsfuldbyrdelse" av den 13 augusti 1915 stadgar i 254 §, bland annat, att då "arrest paa gods", som synes motsvara den tyska rättens "dinglicher Arrest", lagts å lösören, enligt bestämmelserna i 198 § i berörda lag, försäljning av godset kan äga rum, när parterna äro därom ense, eller det yrkas av någon av dem och är nödvändigt för att förebygga väsentlig värdeminskning eller för att undgå alltför höga kostnader för godset, såvida icke gäldenären är villig att förskottsvis betala eller ställa säkerhet för dessa kostnader. Vid sådan försäljning skall köpeskillingen ned sättas till säkerhet för den fordran, för vars säkerställande verkställighetsåtgärden vidtagits. Enligt 268 § i lagen skola dessa bestämmelser äga motsvarande tillämpning även vid andra former av handräckning.

Uti den finska utsökningslagen föreskrives i 7 kapitlet 6 §, att, därest för fordran kvarstad lagts å lös egendom, som är underkastad förskämning eller snar förstörelse eller hastigt fallande i värde eller erfordrar alltför kostsam vård, utmätningssmannen äger att, om borgenären det äskar samt ställer säkerhet för kostnad och skada, medgiva egendomens försäljning.

Några bestämmelser, motsvarande de nu anförda, finnas icke för den svenska rättens del. Om gods av nu angivet slag belägges med kvarstad, torde visserligen ofta en försäljning av detsamma komma till stånd på grund av överenskommelse mellan parterna, då ju dessa å ömse sidor hava intresse av att rädda godsets värde, men skulle den ena parten vägra sitt samtycke till en försäljning, har, såsom motionären framhållit, den andra parten icke någon möjlighet att framtvunga en realisation. Att en dylik tredska å den ena partens sida kan leda till betydande förlust för den andra parten, är uppenbart.

Å andra sidan måste man tydligen uti förevarande fall framgå med största försiktighet. Den egendom, varom här är fråga, är icke att likställa med egendom, som blivit föremål för utmätning, en förrättning, till grund för vilken i regel ligger meddelad dom, under det att kvarstad kan erhållas redan då allenast sannolika skäl föreligga. Att under sådana omständigheter utan den förre innehavarens samtycke försälja den kvarstadsbelagda egendomen är uppenbarligen ett vida större ingrepp uti bestående förhållanden än kvarstadsåtgärden hitintills ansetts böra medföra.

Med hänsyn till de stora ekonomiska intressen, som här kunna stå på spel, synes emellertid utredning böra verkställas, huruvida icke i trots av dessa betänkligheter jämväl i svensk lag böra införas bestämmelser, som möjliggöra en försäljning i vissa fall även mot den ena partens vilja av med kvarstad belagd lös egendom och tillika reglerna, huru förfaras skall med den vid dylik försäljning influtna köpeskillingen. Särskilt i de inom vårt land ofta förekommande fall, då, i samband med tvist om avverkningsrätt, bättre rätt till fast egendom eller dylikt, kvarstad lägges å avverkat virke, skulle det enligt utskottets mening vara lämpligt att hava till förfogande lagbestämmelser av nu antytt innehåll. Visserligen kan i dylikt fall godset icke i vanlig mening sägas vara underkastat förskämning eller snar förstörelse, men då avverkat virke icke kan förvaras längre tid utan att taga skada, och tvistens avgörande ofta tager flera år i anspråk, måste även i dessa fall en försäljning av godset framstå såsom önskvärd. Naturligt är emellertid, att en rätt att framtvunga försäljning icke kan tillerkännas den ena parten, i det fall att motparten genom försäljningen uppenbarligen skulle komma i ett sämre läge, än om egendomen bibehölles osåld. Ifrågasätts kan även, om det förhållande, att godset utan att förändras till sin beskaffenhet är underkastat hastigt fallande värde, under alla förhållanden bör motivera försäljning. Därest fråga är om så kallade säsongvaror, torde visserligen i regel en snabb realisation vara berättigad, varemot, då den kvarstadsbelagda egendomen består av till exempel värdepapper, som vid en ekonomisk kris äro utsatta för hastigt prisfall, det kan vara fördelaktigt att se tiden an i förhoppning, att kursen åter skall stiga.

Det ingrepp uti den ena partens rätt till den kvarstadsbelagda egendomen, som sålunda av utskottet ifrågasättes, bör tydligen icke komma i fråga, förrän en opartisk prövning av alla på frågan inverkan omständigheter ägt rum. På sätt motionären föreslagit och i likhet med vad som finnes stadgat för det i 40 § utsökningslagen omförmälda fall, torde denna prövning böra uppdragas åt överexekutor.

På grund av vad sålunda anförts, får utskottet hemställa,

att riksdagen i anledning av förevarande motion måtte i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla, att Kungl. Maj:t täcktes låta verkställa utredning, huruvida och under vilka villkor möjlighet må kunna beredas till försäljning av med kvarstad belagd lös egendom, samt för riksdagen framlägga det förslag, vartill utredningen kan föranleda.

Stockholm den 28 mars 1922.

På första lagutskottets vägnar:

JAKOB PETTERSSON.

Vid detta ärendes behandling hava närvarit: herrar *Pettersson* i Södertälje, *Hederstierna*, *Klefbeck*, *Sandegård**, *Leander*, *Svensson* i Eskhult*, *Pettersson* i Bjälbo, *af Ekenstam**, *Leo**, *Johansson* i Brånalt, *Söderberg*, *Karlsson* i Vätö och *Carlson* i Mölndal.

* Ej närvarande vid utlåtandets justering.